

ALINA SILAGHI - CRIZA (1929 -2008)

Începând din momentul caderii bursei, economia Statelor Unite ale Americii a intrat în declin, urmata fiind apoi încet de restul lumii. Unele țări au suferit mai puțin în urma acestei căderi economice, însă marea majoritate a țărilor de pe glob au fost afectate. Începând cu anul 1929 și anul 1930, sute de bănci americane au intrat în faliment, pe plan mondial numărul lor a ajuns la câteva mii în timpul anilor 30, astfel că băncile nu mai împrumutau, scădea consumul, scădea producția, scădea profitul, se intra în faliment.

Nivelurile comerțului mondial au scăzut rapid, la fel cum au scăzut de altfel și veniturile personale, veniturile bugetare și profitul din afaceri. Orașele din întreaga lume au suferit puternic de pe urma crizei, în special cele care depindeau de industria grea. Activitatea în construcții a fost practic oprită. Zonele rurale au suferit de pe urma scăderii prețurilor marfurilor agricole cu 40 și 60%. Mineritul și exploatarea lemnului au avut probabil cea mai dramatică scădere, deoarece cererea scăzuse puternic iar alternativele de reangajare a muncitorilor mineri sau forestieri erau cele mai reduse.

Dacă până în anul 1929 numărul șomerilor nu depășea 4% din populație, în anii ce urmează șomajul a trecut de 20% până în anul 1933, creându-se astfel terenul propice apariției curentelor naționaliste favorizând apariția fascismului în statele europene. Marea depresiune economică s-a încheiat în momente diferite în țăările globului. În majoritatea țărilor au fost concepute programe de refacere și cele mai multe au trecut prin diferite prefaceri politice, care le-au împins spre extremele dreapta sau stânga. Societățile bazate pe democrația liberală au ieșit puternic slăbite din criza dictatoriilor precum Adolf Hitler, Iosif Vissarionovici Stalin sau Benito Mussolini au ajuns la conducerea unora dintre cele mai puternice state și au pregătit condițiile pentru declanșarea în 1939 a celui de-al doilea război mondial.

Trecând la zilele noastre, observăm câteva asemănări destul de evidente cum ar fi lipsa lichidităților, scăderea împrumuturilor, recesiunea economică, scăderea drastică a consumului, creșterea alarmantă a șomajului, caderea burselor 1929/2008. Măsurile luate de FED în anul 2008 au fost diferite față de cele luate în 1929. Dacă în 1929 măsurile luate au fost creșterea dobânzilor și reducerea lichidităților, în 2008 FED-ul a scăzut dobânzile și a crescut lichiditățile, injectând masa monetară în piață, măsuri adoptate și de BCE.

Cele dintâi semne evidente ale fenomenelor ce aveau să se transforme în criza financiară care a afectat piețele bursiere internaționale au apărut încă din prima parte a anului 2007, atunci când piața creditelor ipotecare subprime din S.U.A. a început să-și arate riscurile și slăbiciunile. Propagarea la nivelul întregului sistem financiar a problemelor din piața creditelor "subprime" s-a produs extrem de rapid și a fost posibil din cauza schimbărilor semnificative pe care le-a cunoscut în ultimele două decenii activitatea de intermediere financiară. La jumătatea anului 2008 scăderile severe care deja fuseseră înregistrate pe piețele de acciuni au fost urmate de corecții semnificative ale cotațiilor marfurilor, ceea ce sugerează că investitorii au început să fie convinși că efectele crizei financiare internaționale asupra economiei globale vor fi mult mai importante decât se apreciaseră inițial. Iar datele statistice care au fost publicate la finalul anului 2008 privind performanțele celor mai importante economii ale lumii nu au făcut decât să confirme reacțiile destul de violente produse cu anticipație pe piețele bursiere mondiale, inclusiv cele europene.

Într-un astfel de context financiar internațional ostil era practic imposibil ca piețele emergente din Europa Centrală și de Est (inclusiv cea românească) să continue evoluțiile pozitive din anii precedenți. Astfel, încă de la debutul anului 2008 tradiționalul "efect al lunii ianuarie" a fost complet ignorat de investitori și de cotațiile majorității titlurilor listate și a devenit destul de evident că 2008 va fi pentru Bursa de Valori București un an cu totul special. După scăderi cu aproape -30% ale indicilor bursieri din primele săptămâni de tranzacționare ale anului 2008 a urmat o perioadă de relativ acalmie, care a dat impresia că suntem într-un scenariu în care corecțiile negative ale prețurilor de tranzacționare pot fi considerate oarecum firești, după creșterile susținute și consistente marcate de indicii bursieri înainte și imediat după momentul aderării României la Uniunea Europeană.

Diferența față de 1929 este și atitudinea liderilor statelor puternic industrializate față de această criză, statele intervenind puternic în economie și în piețele financiare prin injectarea masivă de lichidități, preluarea activelor toxice etc. Această atitudine ne da speranțe că sfârșitul crizei din 2008 nu va culmina cu apariția dictaturilor în unele state sau a războaielor pentru resurse.